

Okulöncesi Eğitim Dönemi Çocuklarına Yönelik Öykülerin Değerlendirilmesi

Feride SANÇMIŞ¹, Mehmet ŞAHİN²

Özet

Bu araştırma, okulöncesi çocuklarına yönelik resimsiz çocuk yayınlarının bazı nitelikler açısından değerlendirmeyi amaçlayan metin incelemesine dayalı nitel bir çalışmadır. Bu araştırmanın çalışma grubunu Küçük Adımlar eğitim yayınlarından Öykü Dünyası 1 ve 2 kitaplarından seçilen 6 öykü oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak 7 nitelik belirlenmiştir. 6 öykü bu nitelikler yönünden değerlendirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocuk öykülerinde cinsiyet ayırımı yapıldığı, öykülerde düzeye uygun problem seçildiği, neden-sonuç ilişkisine yer verildiği, öğrencileri çok yönlü düşündürmeye yönlendirildiği görülmüştür. Ancak bazı öykülerde problem çözme sürecinden kaçınıldığı, itaat etme ve kabullenmenin öne çıkarıldığı ve belli kalıplara göre düşünce sistemi geliştirilmesinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öykülerde genellikle şiddetin kötü olduğuna ve şiddetten uzak durmaya yönelik mesajlar verilmiştir. Bazı öykülerde de şiddeti teşvik edici mesajlara yer almaktadır.

Anahtar kelimeler: yaratıcılık, çocuk yayın, öykü, masal.

Evaluation Of Stories For Children Of Pre-School Education Period

Abstract

This research is a qualitative study based on a text review aimed at evaluating picture quality children's publications for preschool children in terms of some qualifications. The study group of this study consisted of 6 short stories selected from Short Stories education publications 1 and 2 from Story World 1 and 2 books. Seven qualities have been identified for the purpose of the study. 6 stories were evaluated for these qualities. Content analysis was used to analyze the data. As a result of the research, it was seen that the child's story was gender discriminated, the appropriate problem was selected in the stories, the cause-effect relation was given to the saddle, and the students were directed to think about it versatile. However, in some cases it has been reached that the problem-solving process is avoided, that obedience and acceptance are emphasized, and that it is possible to develop a thought system based on certain patterns. In the stories, messages are usually given to indicate that violence is bad and to stay away from violence. In some reports violence incitement messages have been included.

Keywords: creativity, children's publication, story, fairy tale.

¹ Öğretmen, İstanbul Ümraniye 30 Ağustos İlkokulu, feride-sncms@hotmail.com

² Doç.Dr. Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, mehmetshahin_38@hotmail.com

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan itibaren, ilköğretim çağına kadar olan tüm yaşantılarını içeren ilk formal eğitim sürecidir. Okulöncesi eğitim, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin hızlı olduğu, kişilik yapısının biçimlenmeye başladığı ve temel alışkanlıkların edinildiği önemli bir dönemdir. Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının temelini oluşturur. Okulöncesi eğitimin temel amacı çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklenmesi ve uygun bir ortamın hazırlanmasıdır (Ramazan ve Demir, 2011). Kritik dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk yılları, çocukların gelecekte telafisi mümkün olmayan davranış temellerinin atıldığı bir dönemi kapsar (Bilici, 2014). Bu dönemde çocuklar, temel alışkanlıklarını edinmekte, çeşitli deneyimler yoluyla sosyalleşmekte, yeteneklerini ve bilişsel becerilerini geliştirmektedir. Okulöncesi eğitimin karşılaştığı en temel zorluklardan biri, tüm beceri ve yeterliklere eşit olarak hizmet eden öğretim programı geliştirmek ve uygulamaktır (Eurydice, 2009).

Sosyal bir varlık olan insan çevresiyle doğrudan veya dolaylı olarak sürekli iletişim ve etkileşim halinde olmak durumundadır (Korkmaz ve Usta, 2010). Bireyin etkileşime girdiği ilk planlı eğitimi okulöncesi eğitim kurumlarında olmaktadır. Bu nedenle birey, en önemli becerileri okulöncesi dönemde edinir. Yürüme, konuşma, çevresiyle iletişim kurma, düşünme, sorun çözüme gibi becerilerin tümü ilk yaşlarda öğrenilir. Bu beceriler zamanında geliştirilmezse, çocuk için okulda ve okul sonrasındaki yaşamında öğrenme sorunu ortaya çıkabilir. Başka bir ifadeyle, okulöncesi dönemde edinilen öğrenme becerileri, çocukların okuldaki ve sonraki öğrenme becerilerini etkilemektedir (Sever, 2002). Okulöncesi dönemde değişik yaşantılarla karşılaşan çocukların dili kullanmada, çevrelerine karşı uyanık davranmada ve katılım davranışı göstermede daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır (Gürkan, 2000). Özellikle yaşamın ilk yıllarında yaşanan deneyimlerin, çocuğun bütün yaşamı süresince tutum ve davranışlarını etkilediği ve bu ilk yılların gelişim ve ruh sağlığı bakımından çok önemli olduğu kabul edilmektedir. Çocuğa sunulan zengin uyarıcı çevre, onun düş gücünün ve merak duygusunun gelişiminde de önemli bir rol oynamaktadır (Kepenekçi ve Arslan, 2011).

Okulöncesi eğitim çocuk gelişimi ve eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Gelişim, çocuklarda ortaya çıkan değişiklik ya da büyümeyi gösterir. Gelişim kavramı doğum öncesi dönemden başlayarak, yaşamın sonuna kadar kişinin geçirmiş olduğu tüm değişiklikleri kapsayan bir süreci ifade etmektedir. Çocuk gelişimi genellikle fiziksel, bilişsel ve sosyo-duyuşsal gelişimi içerir (Hamamcı ve Hamamcı, 2015). Gelişim fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönleri ile bir bütündür. Gelişimin kritik dönemi olarak kabul edilen okul öncesi dönemde başta aileler olmak üzere birçok faktör elverişli ve elverişsiz durumlar yaratarak, sürekli ve kalıcı sonuçlara neden olabilmektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Okulöncesi dönemde çocuğun kişilik gelişimi ile duygusal, sosyal, bilişsel, dil ve akademik gelişimi büyük oranda tamamlanır. Çocuk bilişsel

gelişim sürecinde içinde bulunduğu sosyal ortamı anlama ve düşünme yeteneğini daha geliştirme sürecindedir (Kol, 2011). Okulöncesi dönem, çocuğun tüm gelişim alanlarının hızlı bir değişim ve gelişim içinde olduğu yılları kapsamaktadır. Yaşamın ilk yıllarındaki eğitimin ve elde edilen deneyimlerin çocuğun gelişiminde önemi büyüktür. Bu dönem zihinsel gelişimle paralellik gösteren dil gelişiminde de önemli bir yere sahiptir (Kıran, 2008).

Yaşamın ilk yılları çocukların benlik ve kişilik gelişimlerinin şekillendiği dönemdir (Kandır ve Orçan, 2011). Bu dönemde çocuklar sosyal becerileri ve uyum davranışlarını hızlı bir şekilde kazanır. Çocukların hem öğretmenleriyle hem de aileleriyle kurduğu ilişkiler, onların gelişimlerini farklı yönlerden etkilemektedir (Altay ve Güre, 2012). Çocukların gelişiminde ve sosyalleşmesinde okul öncesi eğitimin artan önemi özellikle gelişmiş ülkeler ve bilim dünyası tarafından kabul edilen bir gerçektir (Üstün, 2016). Okul öncesi eğitim sürecinde çocuklar paylaşmayı, işbirliğini ve sosyalleşmeyi öğrenirler. Ayrıca arkadaşlarıyla ilişkilerini düzenlemeyi, yaşadıkları sorunlara çözüm üretmeyi, kendini korumayı ve diğer çocukların hakkına saygı duymayı da öğrenirler. Çocuğun sosyal ve duygusal olarak kendi işini kendisinin yapması, sorunlarının üstesinden gelmesi ve bazı kararları kendisinin vermesi özgüvenini geliştirir. Özgüveni yüksek olan çocuk kendisini önemli, değerli, yetenekli ve başarılı biri olarak algılar.

Çocuklar, okulöncesi eğitim kurumuna gelinceye kadar birçok sosyal beceriyi ana-babalarından ve diğer yetişkinlerden öğrenirler. Sosyalleşme, doğumdan itibaren başlayan bir süreçtir. Çocuk, okula geldiğinden evde kabul gören birçok sosyal beceri ve davranışının, okulda kabul görmediğini ya da okulda farklı biçimlerde davranılması gerektiğini keşfeder. Çocuk sadece okulda sosyal kabul gören davranışları öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda aile dışındaki yetişkinlerle ve kendi yaşlılarıyla etkili bir şekilde etkileşimde bulunma yollarını da öğrenir (Senemoğlu, 1994). Çocuklara sosyal davranışların öğretiminde kişilik yapılarının farklılığı, yetiştiği aile yapısı, içinde yaşadığı kültürel faktörler gibi bireysel farklılıklar etkili olmaktadır. Çocuğun sosyal davranışlarındaki yetersizlikler, okul başarısızlığı, saldırganlık, suça eğilim ve çeşitli psikolojik bozukluklar gibi olumsuz durumlara neden olabilmektedir. Bu tür sorunların giderilmesi için çocuğun sosyal davranışlarının geliştirilerek, topluma uyumu ve bütünleştirilmesi sağlanmalıdır (Karaca, Gündüz ve Aral, 2011).

Çocuğun yeteneklerinin ortaya çıkarılması, ihtiyaçlarının karşılanması, temel alışkanlıkların kazandırılması ve yaşama en iyi şekilde hazırlanmasında nitelikli okul öncesi eğitim önemli bir yer tutar. Bu nedenle okulöncesi dönemin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi, sağlıklı, mutlu ve yaratıcı bireyler yetiştirilmesi açısından önemlidir (Yaşar ve Aral, 2010). Çocuğun çevreyle girdiği etkileşimin oranı, kalite ve niteliği çocuğun tüm hayatı boyunca etkili olmaktadır. Bu anlamda çocuğa sunulan çevre onun geleceğini büyük oranda belirlemektedir. Çocuğun benliğini oluşturmada kendisine

okunan kitaplar, anlatılan masallar, izlediği televizyon programları önemlidir (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011). Kendisine öykü ve masal anlatılan aile ortamından gelen çocuklar, okuma- yazma becerilerini daha kolay öğrenmektedirler (Uyanık ve Kandır, 2010). Sıkça kitap okuyup kitaptaki kahramanlarla ilgili sohbet etmek, hikâyedeki kahramanların ve kendisinin ne hissettiğini konuşmak duyguları tanıma ve ifade etme becerisini geliştirmektedir (TVO, 2015).

Çocuğun gelişim sürecindeki gereksinimlerinin karşılanmasında özenle hazırlanmış çocuk yayınlarının önemli bir yeri vardır. Çocuk dergileri, eğitime ilişkin yazılar ve yorumlar, çeşitli hikâyeye, masal, öykü ve roman tefrikaları, okul programına uygun öğretim konuları ve bunlara ilişkin sorular, bilmeceler, çocuk oyunları, eğlence konuları, kitap ve diğer tanıtımlar gibi içerikten oluşur (Şimşek, 2001). Hikâyeye kitapları çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır. Bunun için çocukların yaşları, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli hikâyeye kitapları büyük önem kazanmaktadır. Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarından itibaren yazılı ve görsel yayınlarla karşılaşır. Resimli çocuk kitapları çocukların edebiyat alanına ait ilk deneyimlerini yaşadıkları örneklerdir. Çocuk kitaplarını yazacak kişilerin, her yönden çocuğun gelişim özelliklerini bilmesi, çocuk ruhunu çok iyi tanınması, onların nelerden hoşlanacaklarını iyi kestirmesi, vermek istediği mesajları sade, akıcı bir dil kullanarak vermesi, olayları kendi içerisinde doğal bir anlatış biçimiyle anlatması gerekir (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009).

Çocuklar okumayı öğrenmeden önce kitaplardan zevk almalarını sağlayan etkinliklerle tanıştırmalıdır. Okuma isteği ve kitaptan alınacak zevk, çocuklara verilebilecek en güzel hediyedir (Veriroğlu ve Gönen, 2012). Çocuğa sağlam bir eğitim verilmesi onun kitapla iyi ilişki kurmasına bağlıdır. Çocuğun ilk tanıdığı tür olan masal ve hikâyeye kitapları da bu ilişkide önemli bir etkiye sahiptir (Gönen, 1993). Çocuk kitapları, çocuğun bebeklikten itibaren görsel ve yazılı araçlarla iletişimini başlatır. Özellikle nitelikli kitaplar, çocuğun ilgilerine ve gereksinimlerine dönük kurgularıyla onlarda okumaya, öğrenmeye dayalı bir isteğin oluşmasına katkı sağlar. Çocuk kitapları, okulöncesi dönemden başlayarak öncelikle dilsel becerilerin edinilmesi sürecinde çocuklara “zenginleştirilmiş bir dil çevresi” yaratan önemli araçlardır. Kitaplar, çocukta özellikle dinleme becerisinin gelişmesine yardımcı olur. Sözcük dağarcığını zenginleştirir, dilbilgisel yapıları sezinletir ve düzgün tümce kurmada duyarlaşmayı sağlar. Anlama ve anlatma becerilerini geliştirir (Sever, 2010).

Hikâyeye anlatma geleneği bütün dünya kültürlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Başlangıçta çocuk edebiyatı veya yetişkinler edebiyatı diye bir ayırım olmadığı için çocuklar da aileleri gibi aynı hikâyeleri dinler ve onlardan zevk alırlardı. Son yüzyılda hedef kitle olarak doğrudan çocuğu ele alan çocuk edebiyatı geliştirilmiştir. Gelişme çağındaki çocukların anlama düzeyine, duygu, hayal ve düşünce dünyasına seslenebilen

ürünlerin tümüne çocuk edebiyatı denilmektedir (Karatay, 2007). Çocuk edebiyatı yapıtları, çocuğun bilişsel gelişimine önemli katkılar sağlar. Özellikle çocuk edebiyatı, “gözlemleme”, “karşılaştırma”, “sınıflandırma”, “uygulama”, “eleştirme” yapma olanakları yaratarak, çocuklarda düşünme ile ilgili bazı temel işlemlerin gelişmesine katkı sağlar. Çocuklar kendilerine okunan nitelikli kitaplar sayesinde olayların bir sıra izlediğini ve buna bağlı olarak neden-sonuç ilişkisini öğrenirler; çünkü öyküler böyle bir sıra içerir (Kepenekçi ve Arslan, 2011).

Özellikle masallar insanı özellikle çocukluk döneminden başlayarak hayata hazırlayan, içinde yaşadığı kültürel ortamda kendine güvenen bir birey olarak yetiştirme amacını taşıyan araçlardır (Yılmaz, 2012). Çocuk kitapları, çocukların keyifli ve yararlı zaman geçirmelerini sağlama gibi özellikleri dışında dilsel, bilişsel, toplumsal ve kişilik gelişimleri açısından da önem taşımaktadır. Çocuklar kitaplar yoluyla dünya hakkındaki bilgilerini geliştirdikleri gibi kendilerine ait duyarlılıklarını, hayal güçlerini, yaratıcılıklarını ve iletişim becerilerini de geliştirirler. Günlük olaylar hakkında deneyim kazanırlar. Sosyal davranış örneklerini öğrenerek toplum içinde uygun davranışları sergilerler. Ayrıca kitaplar aracılığıyla anadilini doğru ve gelişmiş bir yapıda kullanma fırsatı bulurlar. Nesnelere tanır, sembollerini ayırt eder, olayları tahmin eder, kavram gelişimi gibi zihinsel beceriler yönünden de desteklenirler. Türkiye’de yayımlanan çocuk kitaplarının pek çoğunun hem iç yapı hem de dış yapı ölçütleri açısından çeşitli sorunlar taşıdığını göstermektedir (Demircan, 2006).

Masallar toplumu eğiten temel öğelerden biri olarak görülmektedir. İnsanoğlu, kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini, masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu, bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donatmaya çalışmıştır. Masallar özellikle okul öncesi ve okula yeni başlayan bütün çocukların büyük ölçüde ilgisini çekmektedir. Evrensel bir anlatım türü olan masal "hayalî hikâye" olarak da tanımlanmaktadır. Masallar, toplumların kültür birikimleri olup nesilden nesle aktararak varlıklarını sürdürürler. Masallar genellikle toplumun kültürel ve ahlâkî kurallarını hayal ürünü motiflerle ve gerçek üstü kahramanlarla dinleyiciye ulaştırırlar. Çocuğun hayal dünyasını geliştiren, onu “soyut” düşünceye taşıyan ve duygusal eğitimine yardımcı olan masal, anadil eğitiminde de önemli bir görev üstlenmektedir (Yılmaz, 2012). Ülkemizde masal ve hikâye kitapları nicelik ve nitelik yönünden henüz yeterli hale gelmemiştir. Çocuk kitap ile ilişkisini anne, baba ya da öğretmen aracılığı ile kurar (Gönen, 1993).

Çocuk kitapları, nefret, öfke, kin, intikam gibi olumsuz ve yıpratıcı duygularla nasıl baş etmeleri gerektiğine ilişkin ipuçları sunar. Bu arada sevgi, acıma, yardımlaşma gibi duyguların da güzelliğini sezdirir (Aslan, 2006). Çocuk kitaplarının çocuğun kişilik ve sosyal gelişimine de olumlu etkileri vardır. Özellikle bireyin ait olduğu topluma

uyumlu bir biçimde yaşaması açısından önemlidir. Öykü ve romanlar çocuğun yaşadığı toplumdaki çevresini keşfetmesine, değerleri öğrenmesine ve bu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasına yardımcı olur. Özellikle çok kültürlü resimli çocuk kitapları, çocuklara insanların çeşitliliğini gösterir, bu yolla onların başkalarını anlamalarına olanak ve fırsatlar yaratır. (Kepenekçi ve Arslan, 2011). Gelişim çağında çocukların farklı ihtiyaçları da olabilir. Çocuğun gelişiminde beslenme, sevilme, güven içinde olma gibi temel ihtiyaçlarının yanında oyun oynama ve hareket etme ihtiyacı da vardır (Özyürek, Özkan, Begde ve Yavuz, 2015).

Kitaplar, çocukların bilgilerini arttırmaya, kendilerini, yaşadıkları dünyayı ve insanları anlamalarına yardımcı olmaktadır. Çocuklara uygun ve iyi kitaplar sağlamak onların eğitsel ve kültürel gelişimleri için bir gerekliliktir (Kocabaş, 1999). Düşünce ve duyuların gelişiminde, çocuğun kendini ve dünyayı algılamasında önemli yeri olan çocuk kitaplarında kullanılan ifadeler önem kazanmaktadır. Çocuk kitapları, hem eğitsel hem de sanatsal nitelik taşımak zorundadır (Arpacı, 2006). Ülkemizdeki çocuk kitaplarındaki iletilerin, çocuğun gelişimine uygun seçilmediği, seçilen iletilerin aktarım biçimine hem çocuk gelişimi hem de yazınsal ölçütler açısından önem verilmediği tespit edilmiştir (Dilidüzgün, 2000). Çocuk gelişimine ve yazınsal metinlere uygun olmayan mesajlar çocukta olumsuz etki bırakıp onun dünyasını derinden etkileyebilmektedir. Bu nedenle okulöncesi dönem çocukları için hazırlanan öykü ve masalların içeriğinin eğitim programına uygun olarak özenle seçilmesi ve hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda halen okulöncesi eğitim kurumlarında sıkça kullanılan öykülerin çok yönlü değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmanın amacı okulöncesi eğitim dönemi çocuklarına yönelik öyküleri bazı nitelikler (cinsiyet ayırımı, problem çözme, şiddet, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, değerler eğitimi ve özgüven) açısından değerlendirmektir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu araştırma, okulöncesi çocuklarına yönelik resimsiz çocuk yayınlarının bazı nitelikler açısından değerlendirmeyi amaçlayan metin incelemesine dayalı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırma, belli olgu veya olayları kendi doğal ortamları içerisinde çok yönlü ve uzun süreli olarak derinlemesine incelemektir (Saban, 2007).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan Küçük Adımlar Eğitim Yayınlarından olan öykü dünyası 1 (Yazarı: Handegül

Bilgin) ve öykü dünyası 2 (Yazarı: Aziz Sivaslıoğlu) kitabı oluşturmaktadır. Bu yayınlar okulöncesi öğretmenlerince sıkça kullanılmaktadır. Bu nedenle bu yayınlar çalışma grubuna alınmıştır. Adı geçen kitaplarda toplam 360 resimsiz öykü ve masal bulunmaktadır. Her iki kitaptan rastgele 3 öykü seçilmiş ve toplam 6 öykü (çocuk gazetesi, yeni evimiz, hayvanları koruma günü, yeni soba, geyik güneş, duygu ve dilek) incelenmiştir.

Verilerin toplanması ve analizi

Verilerin toplanmasında metin incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, içeriğin dizgesel, tarafsız ve sayısal çözümlenmesi olarak tanımlanabilir (Neuendorf, 2002). İçerik çözümlenmesinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın amacına uygun olarak 7 nitelik (1. cinsiyet ayrımı, 2. problem çözme 3. şiddet 4. eleştirel düşünme 5. yaratıcı düşünme 6. değerler eğitimi 7. özgüven) belirlenmiştir. Bu becerilerin seçiminde okulöncesi eğitimi programındaki öğrenci kazanımlarından yararlanılmıştır. Her bir beceri, alt davranışlara bölünmüştür. Çalışma grubunu oluşturan 6 öykü belirlenen bu nitelikler yönünden değerlendirilmiştir. Değerlendirme sürecinde her bir öykü incelenerek öngörülen nitelikteki davranışların var olup olmadığı saptanmıştır. Bu süreçte her öykü araştırmacılar tarafından ikişer üçer kez okunmuş ve davranışlar öykü içerisinde vurgulanmışsa tabloya işaretlenmiştir. Ayrıca bu niteliklerle ilgili örnek cümlelere yer verilmiştir. Bulgular bölümünde öyküler A) Çocuk Gazetesi, B) Yeni Evimiz, C) Hayvanları Koruma Günü, D) Yeni Soba, E) Geyik Güneş ve F) Duygu ve Dilek olarak kodlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları cinsiyet ayrımı, problem çözme, şiddet, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, değerler eğitimi ve özgüven olmak üzere 7 temel beceri açısından ele alınmıştır.

1. Cinsiyet Ayrımı

Öykülerin cinsiyet ayrımı açısından değerlendirilmesi 3 alt davranış açısından yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 1. Öykülerin Cinsiyet Ayrımı Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Cinsler arası eşitliği vurgulama						

Kadının üstlendiği rollü öne çıkarma			x	x	x	x
Erkeğin üstlendiği rollü öne çıkarma	X	x				

Öyküler cinsiyet ayırımı yönünden değerlendirildiğinde, A ve B öykülerinde erkek kahraman üstlendiği rolle öne çıktığı görülmektedir. C, D, E ve F öykülerinde kadın kahramanlar üstlendiği rollerle öne çıktığı görülmektedir. İncelenen hikâyelerin hiç birinde cinsiyet eşitliğini ifade eden mesajlara yer verilmemiştir. Bu bulgulara göre öykülerde kadın erkek eşitliğini vurgulayıcı mesajların yeterli olmadığını söylenebilir.

Hikâyelerde, erkek kahramanlar genelde çalışan, okuyan ve fiziksel olarak güçlü gösterilirken kadın karakterler ise çalışmayan, fiziksel olarak güçsüz, anne rolünde ve çocukla ilişkisi ön plandadır. Bu ilişki çocuğun davranışlarının eğitimi, duygusal alanı ile ilgilidir. Örneğin; A öyküsünde: “*Bilgili kültürlü insanlar her gün gazete okurlar. İlhami Bey de her gün gazete alır. Okunmadık yazı, bakılmadık fotoğraf bırakmaz. Eşi Aysel Hanımda iyi bir gazete okurudur.*” Burada baba, anneye göre kültürlü olduğu için gazeteleri daha detaylı okumaktadır. B öyküsünde: “*Babasının işi nedeniyle başka bir şehre taşınacaklardı.*” Burada baba çalışıyor vurgusu yapılmaktadır. “*Babası büyük kutulara salondaki eşyaları, annesi daha küçük kutulara mutfak eşyalarını dikkatlice yerleştiriyordu.*” Baba daha güçlü olduğu için büyük kutuları baba taşıyabilir ve annenin yeri mutfak ve oradaki eşyaları da anne toplar mesajı verilmektedir. D öyküsünde ise: “*İsmail Bey o gün çalışıyordu... annesi umutsuzdu soba kurmak öyle kolay değil ki ... sobaya iki boru ancak takmışlardı ki annesi iskemleden yere düştü. Bu zor iş bekleyelim de baban gelince kurarız.,.*” ifadeleriyle kadının güçsüz erkeğin güçlü yönleri vurgulanmaktadır. Bu gibi ifadeler çocuklarda kadınların sorunlara çözüm üretemeyen güçsüz bireyler olduğu algısı oluşmaktadır. E öyküsünde ev işlerinin kadına ait olduğu ve çalışmadığı mesajı yer almaktadır. “*Güneş geyik o gün erkenden kalktı. Bugün yapacak çok işi vardı... Arkadaşı şık bayan domuz ona çay içmeye gelecekti.*” F öyküsünde de kız çocukları etek giyer algısı dinleyici çocuklarda oluşmaktadır. Çünkü masalın kahramanlarından Dilek şu ifadeleri kullanmaktadır: “*yeni eteğimi hemen almak istiyorum.*” Bir başka ifade ise “*Anne bana kırmızı etek alacak mıyız?*” şeklindedir.

2. Problem Çözme

Öykülerin problem çözme becerisi kazandırma yönünden değerlendirilmesi 5 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklere yer verilmiştir.

Tablo 2. Öykülerin Problem Çözme Becerisi Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
-------------	---	---	---	---	---	---

Düzeğe uygun problem seçme	x	x	x	x	x	x
Neden- sonuç ilişkisi geliştirme	x	x	x		x	x
Öğrenciyi çok yönlü düşündürme	x	x	x			
Farklı çözüm seçenekleri geliştirme		x		x		x
Problem ve çözümden kaçınma	x		x			

Öyküler problem çözme niteliği yönünden değerlendirildiğinde, bütün öykülerde düzeğe uygun problem seçildiği ve D öyküsü hariç diğerlerinde neden-sonuç ilişkisini geliştirdiği bulgularına ulaşılmıştır. A, B ve C öykülerinde öğrencilerde çok yönlü düşündürme becerisi geliştirmeye yönelik mesajlar verilmektedir. Sorunlara farklı çözüm seçenekleri geliştirme becerisi açısından B, D, F öykülerinde ise vurgulayıcı mesajlara yer verilmektedir. Örnek: A öyküsünde neden- sonuç ilişkisi şu cümlelerle vurgulanmıştır. *“Ben çocuk gazetesi çıkaracağım. Tabi ilerde çok param olursa... Çünkü bu gazeteleri hiç sevmiyorum. Baksanıza, içinde çocuklar için hiçbir şey yok.”* Yine aynı öyküde çok yönlü düşündürme becerisini kazandırmak için *“Gazetelerde neler yer alır? Çocuk sayfasında neler olmasını istersiniz?”* gibi sorular sorulmuş. D öyküsünde ise farklı çözüm seçenekleri sunulmuştur. Anne göz kararıyla soba kurma çalışırken buna alternatif olarak baba baca deliği ile soba arasındaki mesafeyi ölçüyor. B öyküsünde, neden- sonuç ilişkisi kurma becerisini geliştirmek için, *“Lütfen dikkatli taşıyalım. Karton kutuların altı açılabilir. Eşyalarımız dağılabilir”* ifadesi kullanılmıştır. Öğrenciyi çok yönlü düşündürme ve farklı çözüm seçenekleri geliştirme becerilerini kazandırmak için *“Berkay neden üzgün olabilir?”* sorusu sorulmuş ve *“orada da yeni arkadaşlar edineceksin. Ayrıca buradaki arkadaşlarını da unutmak zorunda değilsin. Onlarla telefonda konuşabilirsin”* ifadesiyle de soruna basit çözüm önerisi sunulmuştur.

3. Şiddet

Öykülerin şiddet yönünden değerlendirilmesi 3 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 3. Öykülerin Şiddet Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Öykü içerisinde şiddetten kaçınma			x	x	x	x
Şiddetin kötü olduğu vurgulama			x			

Bazı yerlerde şiddet teşvik etme	x	x				
----------------------------------	---	---	--	--	--	--

Öyküler şiddet kavramı yönünden değerlendirildiğinde, C, D, E ve F öykülerinde şiddetten kaçınılması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. C öyküsünde şiddet uygulamanın kötü olduğuna dair mesajlara yer verilirken A öyküsünde şiddete teşvik edici ifadeler yer verilmektedir. Bu bulgulara göre öykülerde şiddet kavramının sakıncaları ile ilgili vurgulayıcı mesajların yeterli olmadığı görülmektedir. Örnek: A öyküsü: *“Duygu anlamamıştı.” Ben çocuk, ben çocuk gazetesi çıkarmak istiyorum ama* diye belirtti. Bu ifadedeki direkt baskı yoluyla psikolojik şiddet uygulamak gibi algılanabilir. B öyküsünde: *“Adamlar kutuları taşırken Berkay’ın babası bağırıyor”* cümlesindeki bağırıyor ifadesi çocuklarda işveren bağırır gibi bir algıya neden olabilir.

4. Eleştirel Düşünme

Öykülerin eleştirel düşünme yönünden değerlendirilmesi 4 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örnekler yer verilmiştir.

Tablo 4. Öykülerin Eleştirel Düşünme Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Neden ve niçin sorularına yer verme	x	x	x	x	x	x
Olay ve olgular arasında tutarlılık		x	x	x	x	x
Araştırma ve sorgulamaya teşvik etme	x		x	x		x
İtaat etme ve kabullenmeyi öne çıkarma		x		x		x

Öyküler eleştirel düşünme becerilerini geliştirme yönünden değerlendirildiğinde, incelenen 6 öykünün tamamında neden ve niçin sorularına yer verildiği ve 5 öyküde de olay ve olgular arasında tutarlılığın sağlandığı bulgularına ulaşılmıştır. B, D ve F öykülerinde itaat etme ve kabullenmeyi öne çıkaran mesajların olduğu, A, C, D ve F öykülerinde ise öğrencileri araştırma ve sorgulamaya teşvik edici mesajların olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara göre incelenen masal ve öykülerde itaat etme ve kabullenmeye yönelik mesajlar olmasına rağmen genel olarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi vurgulayıcı mesajların yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Örnek: B Öyküsü: *“Tabi efendim, dedi adamlar”* cümlesi çocuklarda çalışanın her zaman patrona itaat etmesi gerektiği algısına neden olabilir. D öyküsü: *“şimdi de üzerini değiştir. Kömürleri depoya taşı. Gelirken de bir kova kömür getir. Yeni sobamızı şöyle gürül gürül yak...”*

İsmail Bey söyleneni bir bir yaptı sobayı da güriül güriül yaktı” ifadesi çocuklarda verilen emre itaat edilir algısı geliştirebilir. E öyküsü: “ Kum saatini hangi işlerimizde kullanabiliriz?” sorusu çocukları düşündürmeye ve araştırmaya teşvik edebilen bir sorudur. F öyküsünde çocukları tren ve tramvay arasındaki farkı araştırmaya yönlendirici mesajlar eleştirel düşünmeyi geliştirici nitelikte olduğu söylenebilir.

5. Yaratıcı Düşünme

Öykülerin yaratıcı düşünme yönünden değerlendirilmesi 4 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 5. Öykülerin Yaratıcı Düşünme Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Yenilikçi ve özgün düşünce	x					
Öğrenciye örnek ve model sunma	x	x	x			
Bireysel farklılık doğal olarak görme				x	x	
Bir kalıba ve formata göre düşünme	x		x	x		x

Öyküler yaratıcı düşünme becerileri yönünden değerlendirildiğinde, A öyküsünde yenilikçi ve özgün düşünme becerilerinin vurgulandığı, ancak A, B ve C öykülerinde öğrenciye örnek ve model sunulduğu bulgusuna ulaşılmıştır. D ve E öykülerinde bireysel farklılıkların doğal olarak görüldüğüne dair mesajlar verilmektedir. A,C, D ve F öykülerinde bir kalıba ve formata göre düşünmeye yönelik mesajlar verilmektedir. Bu bulgulara göre öykülerde yaratıcı düşünme becerilerini vurgulayıcı mesajların yeterli olmadığını söylenebilir. Örnek: F öyküsünde “size bayram için yeni giysiler, ayakkabılar alacağız” ifadesiyle bayramda yeni kıyafetler alınmalı algısı, A öyküsünde de “ ben çocuk gazetesi çıkaracağım. Tabi ile çok param olursa..” ifadesiyle iş yapabilmek için tek önemli şey paraymış gibi kalıplaşmış algılar yol açmaktadır.

6. Değerler Eğitimi

Öykülerin yaratıcı düşünme yönünden değerlendirilmesi 6 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 6. Öykülerin Değerler Eğitimi Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Kültürün tanıtılması	x	x		x	x	x
Saygı ve sevgi geliştirme	x			x	x	
Yardımlaşma ve dayanışma	x	x		x	x	
Kurallara uyma	x					
Doğru ve yanlış kavramını vurgulama	x					
Değerleri yok sayma veya karşılık bekleme			x			

Öyküler değerler eğitimi yönünden değerlendirildiğinde, A, B, D, E ve F öykülerinde kültürün tanıtılması ile ilgili kavramların vurgulandığı görülmektedir. A, D ve E öykülerinde saygı ve sevgiyi geliştirici mesajların verildiği, A, B, D ve E öykülerinde yardımlaşma ve dayanışma vurgusuna yönelik mesajların verildiği saptanmıştır. İncelenen öyküler arasında A öyküsünde doğru ve yanlış kavramlarını vurgulayıcı mesajlara, C öyküsünde değerleri yok sayma veya karşılık beklemeye yönelik mesajlara yer verilmiştir.

Bu bulgulara göre öykülerde değerler eğitimini vurgulayıcı mesajların yeterli olduğunu göstermektedir. Örnek: Öyküler kültürleri tanıtmada ve nesilden nesile aktarmada kullanılan önemli araçlardan biridir. D öyküsü: *"Soba üstünde kestane pişirdiniz mi?"* ifadesi sobanın ısıtma dışında başka ne işe yaradığı sorusunu akla getirmektedir. B Öyküsü: Yardımlaşma ve dayanışmanın önemini vurgulamak için şu ifadeler kullanılmıştır. *"Babası büyük kutulara salondaki eşyaları, annesi daha küçük kutulara mutfak eşyalarını dikkatlice yerleştiriyordu. Annesi Berkay'a küçük kutular verdi ve oyuncaklarını bu kutulara yerleştirmesini istedi. Babası içi doldurulmuş kutuları bantlıyor, kapının önüne koyuyordu. Annesi: ...kutuları eşleştirip grupladı."* E öyküsü: Birbirimize misafiriğe gideriz, misafirlerimiz için evde hazırlık yaparız ve çay içerken de sohbet ederiz. Ayrıca misafiriğe gittiğimiz eve hediyeler götürürüz mesajı da şu ifadeyle verilmiştir. *"Şık bayan domuz bir süre sonra kapıyı çaldı. Güneş için bir kum saati getirmişti."* Bayan şık domuz ve güneş geyiğin dişi olmaları, kültürümüzde kadınlarımızın ev gezmeleri ve çay sohbetleri aracılığıyla sosyalleştikleri mesajını vermektedir. C öyküsü: *"Kiminin etinde, kiliminin sütünden, daha bir çok şeyinden yararlanırsınız.... Biz de buna karşılık onlara sevgimizi vereceğiz. İlgi göstereceğiz. En önemlisi ise onlara iyi davranacağız."* Bu ifade çocuklarda her şey karşılıklı yapılı algısı yaratabilir.

7. Özgüven

Öykülerin yaratıcı düşünme yönünden değerlendirilmesi 6 alt davranışa göre yapılmıştır. Bu değerlendirme sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur. Ayrıca öykülerden seçilen örneklere yer verilmiştir.

Tablo 7. Öykülerin Özgüven Yönünden Değerlendirilmesi

Davranışlar	A	B	C	D	E	F
Sorumluluk almaya özen gösterme	x	x	x		x	
Bireysel hakları korumayı teşvik etme	x				x	x
Farklılıklara saygılı olmayı destekleme					x	
Bağımsız iş yapma becerisi geliştirme	x	x				
Alaycı ve küçümseyici davranışlar	x			x		
Suçlayıcı ve yargılayıcı model olma						

Öyküler özgüven becerileri yönünden değerlendirildiğinde, A, B, C ve E öykülerinde sorumluluk almaya özen göstermeye dair mesajlar verilmiştir. A, E ve F öykülerinde bireysel hakları korumaya teşvik etmeyi sağlayıcı mesajlar verilmiştir. E öyküsünde ise farklılıklara saygılı olmayı destekleyici mesajlara yer verilmiştir. Bağımsız iş yapma becerisini öne çıkarma da ise A ve B öykülerindeki metinlerde yer alan ifadelerle ulaşılmıştır. A öyküsünde alaycı ve küçümseyici davranışların vurgulandığı mesajların olduğu görülmüştür. Değerlendirilen öykülerinde suçlayıcı ve yargılayıcı model olma bulgusuna rastlanmamıştır.

Bu bulgulara göre öykülerde sorumluluk almaya özen gösterme vurgulayıcı mesajların yeterli olduğu ancak, bireysel hakları korumayı teşvik etme, farklılıklara saygılı olmayı destekleme ve bağımsız iş yapma becerilerini geliştirme vurgulayıcı mesajların yeterli olmadığını söylenebilir. Örnek: Çocuk kitaplarındaki ifadeler özenle seçilmeli çocukların özgüvenini zedeleyecek cümleler içermemelidirler. A Öyküsünde gazeteci olmak isteyen küçük kıza babasının cevabı “...Bir taşla iki kuş derler ya, işte öyle. Belki bana da bir iş verirsin. Olur mu?” olmuştur. Bu ifade güven zedeleyici bir ifadedir. D Öyküsünde ise: “Annesi umutsuzdu soba kurmak öyle kolay değil ki... Sobaya iki boru ancak takmışlardı ki annesi iskemleden yere düştü. Bu zor iş bekleyelim de baban gelince kurarız..” ifadeleriyle kadının güçsüz ve yeteneksiz olduğu algısı oluşturabileceği gibi kız çocuklarında bende annem gibiyim ve büyüyünce de annem gibi tek başıma hiçbir şey yapamam algısını oluşturabileceği, kendinden daha güçlü gördüğü birine ihtiyaç duyma ve bağımlı olma davranışı geliştirebileceği söylenebilir. Aynı hikâyenin farklı bir ifadesinde ise “ Neyse ki İsmail Bey, olacakları anlamış gibi o akşam eve erken geldi. Eşiyle

kızını battaniyenin altında görünce gülmek kendini zor tuttu." Mesajı güçsüz olan kişilerle alay edilir ve küçük görülür algısı oluşturulabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, okulöncesi çocuklarına yönelik resimsiz çocuk yayınlarının bazı nitelikler açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda okulöncesi dönemi çocuklarına yönelik resimsiz çocuk öykülerinde cinsiyet ayırımı yapıldığı görülmektedir. Bu sonuca göre, kitaplarda kadını pasivize; erkeği güçlü ve lider konumunda tasvir etmek çocukların cinsel kimlik rollerinde yanlış algılamalara neden olabilir. Kız çocuklarında özgüven düşüklüğü erkeklerde ise baskın karakter geliştirme önündeki önemli nedenlerdendir. Öykü yazarları öykülerdeki cinsiyete ait rolleri betimlerken, bu roller aracılığıyla çocukları yetişkin dünyasına hazırladıklarını unutmamalıdır. Öykülerde kahramanlar konuşturulurken şiddet içerikli cümleler kurulmamalıdır. Çünkü çocuklar kahramanları kendilerine rol model seçerek onlar gibi davranmaya çalışabilirler.

Öyküler çocuğa problem çözme becerisi kazandırma niteliği yönünden değerlendirildiğinde, bütün öykülerde düzeye uygun problem seçildiği görülmüştür. Ayrıca öykülerin içerisinde düzeye uygun sorular sorarak olaylar arasında neden-sonuç ilişkisini kurma becerisini geliştirmeyi destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öykülerde öğrencileri çok yönlü düşündürmeye yönelik mesajlara yeterli derecede yer verilmiştir. Öykülerde eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünmeyi geliştirici mesajlara yer verildiği görülmüştür. Ancak bazı öykülerde yer alan mesajlarda problem çözme sürecinden kaçınıldığı, herhangi bir duruma itaat etme ve kabullenmenin öne çıkarıldığı ve belli kalıplara göre düşünce sistemi geliştirmenin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öykülerde genellikle şiddetin kötü olduğuna ve şiddetten uzak durmaya yönelik mesajlar verilmiştir. Ancak bazı öykülerde şiddeti teşvik edici mesajlara yer verilmiştir.

Öykülerde, kültürün tanıtılmasına önemli ölçüde yer verilmekle birlikte genelde geleneksel yaşamın ilişki biçimleri dışlanmış ancak, duygusallık ve toplumsal dayanışma alanı önemli hale getirilerek, modern toplum yaşam biçimi işlenmiştir. Bu durum geleneksel aile çocuklarında, ebeveynlerini ve onların yaşam biçimlerini beğenmemeleri onları mutsuzluğa itebilir. Oysa öykü kitaplarının içeriğinde, bir yandan çocukların, buldukları çevreyle uyum ve bütünleşme sürecine hizmet etmek, diğer yandan da küresel kültürü çocuk hikâyeleri üzerinden betimlemek olmalıdır. Okulöncesi eğitim döneminde resimsiz öykü kitaplarındaki mesajların çocuklara doğrudan verilmesi yerine, çocuğun düşünmesini sağlamak için kitapta sunulan yaşantılardan çıkarımlar yapmasına olanak verecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Resimsiz çocuk kitaplarının niteliklerinin yanında okulöncesi öğretmenlerin bunları çocuklarla nasıl paylaştıkları da önemli bir konudur. Öykülerde çok az düzeyde alaycı ve küçültücü

mesajların verildiği bulgulara ulaşmakla birlikte genellikle öğrencilerin özgüvenini kazandırıcı bir nitelikte hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan öykülerde okulöncesi eğitim programında öngörülen kazanımların gerçekleştirilmesini sağlayan bazı niteliklere yönelik mesajların tam ve doğru olarak verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öykülerin hazırlanmasında gerekli özen gösterilmemiştir. Okul öncesi eğitim programında yer alan kazanımlar, uygulama sürecinde çocuklarla kurulan iletişim ve etkinlikler yoluyla gerçekleşmesi beklenmektedir. Okulöncesi dönemde önemli bir öğretim materyali olan öykü ve masal gibi çocuk yayınları kazanımları gerçekleştirmede önemli bir araçtır. Bu nedenle okulöncesine yönelik öykü ve masallar özenle hazırlanmalı, bunlar arasından amaca uygun olanlar seçilmeli ve mesajlar öğrenme- öğretme sürecinde işlevsel bir şekilde verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altay, F.B. ve Güre, A. (2012). Okulöncesi Kuruma (Devlet-Özel) Devam Eden Çocukların Sosyal Yeterlik ve Olumlu Sosyal Davranışları İle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699-2718.
- Arpacı, Ö. (2006). Çocuk Kitaplarında İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimleri. (Sevim AK Örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, C. (2006) Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilici, A. (2014). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Dini Gelişim Süreci ve Din Eğitimi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Çakmak, Ö.Ç. (2009). Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Hikâye Kitaplarının Şiddet ve Korku Öğeleri Açısından İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.

- Dilidüzgün, S. (2000) *Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Sorunlar ve Çözüm Yolları) 20–21 Ocak*; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi: Ss.253–267.
- Eurydice (2009). *Ailede Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı: Sosyal ve Kültürel Eşitsizliklerle İlgilenmek*. Eğitim, Görsel ve İşitsel Kültür Ajansı, MEB yayınları.
- Gönen, M. (1993). Anaokulu Öğretmenlerinin Beş ve Altı Yaş Çocukları İçin Kullandıkları Masal ve Hikâye Kitaplarının Niteliklerinin İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88.
- Gürkan, T. (2000) “Okulöncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi”. *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. (Ed: Ş. YAŞAR). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Hamamcı, Z. ve Hamamcı, E. (2015). Çocuk Gelişimi Kuramları ve Dil Öğretmenleri İçin Yansımaları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 125-134.
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 10(4), 33-38.
- Korkmaz, Ö. ve Usta E.(2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile algıladıkları etkileşim izlenme kaygıları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 109-130.
- Kandır, A. ve Orçan, M. (2011). Beş-Altı Yaş Çocuklarının Erken Öğrenme Becerileri ile Sosyal Uyum ve Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 40-50.
- Karaca, N.H., Gündüz, A.1 ve Aral, N. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Davranışının İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (2), 65-76.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kepenekçi, Y.K. ve Arslan, C. (2011).*Okulöncesi Döneme Seslenen Kitaplarda Çocuk Hakları*. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Kıran, S. (2008). Okulöncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adnan menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocabaş, İ. (1999). Çocuk Kitabı Seçim Kriterleri ve 1997 Yılına Kapsayan Bir Değerlendirme. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Neuendorf, K. A. (2002) *The Content Analysis Guidebook*. London: Sage Publications.

- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Begde, Z. ve Yavuz, N. F. (2015). Okulöncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Spor. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*. Özel sayı: 3, 479-488.
- Ramazan, O. ve Demir, S. (2011). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 36-48 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişim Düzeyleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 83-98.
- Saban, A. (2007) Lisansüstü Öğrencilerin Nitel Araştırma Metodolojisine İlişkin Algılar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17: 451-468.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Sever, S. (2002) "Okulöncesi Dönemdeki Çocuklara Seslenen Kitaplarda Bulunması Gereken Temel Özellikler". *Çocuk Edebiyatı*. (Ed: Z. GÜNEŞ). Anadolu Üniversitesi Yayını, No:1420.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, H. (2001). XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, 151,1-9.
- TVO (Terakki Vakfı Okulları) (2015). Büyürken. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi Yayınları 2014-2015 Sayı 3.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (2), 118-134.
- Üstün, E. vd. (2016). *Okulöncesi Eğitim*. Öğretmen El Kitabı. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Veziroğlu, M. ve Gönen, M. (2012). Resimli Çocuk Kitaplarının M. E. B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki Kazanımlara Uygunluğunun İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 226-238.
- Yaşar, M.C. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri (Binbir Gece Masalları Örneği). *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.